

Moder učitelj pri otročjih pomotah in pregreških zlasti gleda na vire, iz katerih izvirajo, ali namreč prihajajo le iz nevednosti, pre nagljivosti, velike sile, strahú i. t. d., ali pa iz hudobnega nagnjenja ali slabega srca. Pri prvih ne rabi ojštrih kazni, ker se tukaj poboljšanje lahko užé s samim poučenjem ali posvarjenjem doseže; pri drugih pa vé, da s samim svarjenjem ukoreninjenega hudega nagnjenja ne bode izgnal, ampak, da je tukaj treba ojštreje kaznovati. Posebno naj učitelj trdo svari in kaznuje učence, kadarkoli se pregrešé zoper ljubezen do svojih součencev ali drugih otrok, z eno besedo: zoper ljubezen do bližnjega. Kakor sploh v šoli, tako tudi potem v življenji se jasno vidi, da je sovraštvo vir vsemu hudemu, kakor pa je ljubezen vir vsemu dobremu. Dobra šola po vsch potih napeljuje mladino h kreposti in k lepemu vedénju — sploh k vsemu lepemu in dobremu, in to je največa korist, katero šola donaša ne le posameznim otrokom, temuč celim družinam, občinam in vsej mili domovini in državi. Dobra šola skrbi, da se učenci privajajo vsemu, kar je človeku potrebno za časno in večno srečo. Ona se vedno ravna po pregovoru: „Kar se mladenič navadi, od tega tudi star ne odstopi“.

Dobra šola ne zamuja nobene prilike, kjer more le količkaj dobro vplivati na mladino. V to rabi vsako šolsko slavnost, vsak spominjski dan, vselej, kadar kak učitelj nastopi ali se poslavlja, pri znanih pregreških posameznih učencev, kadar se začénja ali končava šolsko leto, kadar se dajejo izpustnice i. t. d. Sploh naj se čisla in zvršuje zlato vodilo: „Šola naj poučuje in vzgaja!“

Domača vzgoja.

Piše **Jakob Dimnik.**

(Dalje.)

C. Duševna vzgoja.

1. Dojenec.

Pri rojstvu otrokovem duh še dremlje v otroku, in izobrazí se le polagoma; da, še celó trditi je možno, da je novorojeno dete popolnoma nesvestno. Res je, da kriči in vpíje, kadar kaj potrebuje, a to vse brez prave zavesti. Novorojenec se tudi ozira pogosto okrog sebe, a vender ne vé ničesar, kaj gleda. Še le po dolgem času hrepení po luči, ki jo je užé videl in jo želi prijéti tudi z roko. Prve dni otrok grenčico ravno tako rad zaužije, kakor sladko mleko in še le čez več dni zapazi, da je mleko bolje, kakor grenčica. Da otrok prve dni ničesar ne čuti in ne vé, naj bo v tolažbo onim starišem, ki so tako nesrečni, da njim otrok smrtno zbolí in ga morajo gledati v največjih mukah in bolečinah umreti, kajti vse te muke in bolečine so le navidezne, v resnici pa otrok silno malo ali prav nič ne trpi, ker življenje njegovo podobno je le bolj spanju in sanjam, kakor pa pravemu življenju. Če je otrok zdrav, ne kriči, razven če je lačen, ali če drugo potrebo čuti, marveč mirno leži ter se ozira na okrog. Mater silno veselí, če se otrok prav modro okrog sebe ozira; iz same ljubezni in veselja vzame ga iz posteljice na ročaj, ga ujčka na rokah ter nosi po sobi gori in doli. To je prvi korak napačne vzgoje. Ko bi se to samo jedenkrat na dan zgodilo, bi še ne škodovalo, a ponavlja se ta napaka skoraj vsako uro. Zdaj pride stara mati, zdaj teta, zdaj prijateljica i. t. d., in vsaka ujčka in popeva lepega angeljčka. Če mora pa ta angeljček potem sam ležati, ker radi slabega vremena ali tudi iz kacega družega uzroka ni ne stare matere, ne tete, ne prijateljice, čuti takoj, da mu nekaj manjka; mati je užé trudna in družega

pa ni nikogar, da bi ga ujčkal. Na ves glas kriči in vpije toliko časa, da ga mora užé utrujena mati naposled vzeti na ročaj. Prav enako je tudi z zibanjem. — Če tak otrok joče, koji ni navajen na zibanje, je to znamenje, da je lačen, ali žejin, umazan ali pa slabo leži. Treba mu je dati jesti ali piti, postelj se mu popravi, in zopet nadalje molči brez zibanja in popevanja. Če dojenček mirno v svoji postelji leži, je to znamenje, da mu ničesar ne manjka ter da je zadovoljen s svojim stanjem. Takega otroka je treba toliko časa pustiti, dokler le hoče molčati. Veselje, koje si mati napravi tū pa tam s tem, da otroka na rokah nosi, mora mnogokrat prav drago plačati, ker mora po noči ure in ure razvajenega otroka nositi po rokah, predno zaspí. Tudi péstunjam ni treba dovoljevati, da bi otroke po rokah nosile, ker otrok kmalu zapazi, da z jokom vse doseže. Dokazano je tudi nasprotno, da pravilno vzrejeni otroci jočejo, če jih hoče kdo ujčkati in nositi po rokah, zato ker temu niso vajeni. Ogibati se je torej treba vsega, česar se otrok ne sme naučiti, in nasprotno pa moramo večkrat ponavljati tisto, kar želimo, da bi se otrok naučil in navadil. Tū sem spada vsakdanje kopanje ob gotovi uri. Če je otrok navajen na redno kopanje, dobí mati mnogo časa za počitek, ker zdrav otrok po redni kópi nenavadno dobro spí. Ko se dojenček zbudí, treba mu je dati hrane in vsega družega, kar potrebuje za razvoj svojega telesa; tudi je prav, da ga pustimo nekoliko časa zbujenega, obrniti ga pa moramo tako, da lahko po sobi gleda. Če je otrok navajen, da je opoludne zbujen, navadno popoludne bolj trdno spí in na ta način pridobí mati zopet par ur za počitek. Če je mati primorana jo noči dojenčka vzdigniti iz postelje, da ga podojí, osnaži i. t. d., naj stori to kolikor hitro mogoče dobro, in potem naj ga položi zopet mirno v posteljico. Na tako strog red navajen otrok se tudi po dnevi v postelji dobro počuti. Svojo zadovoljnost pokaže s smehljanjem, vriskanjem, brcanjem i. t. d.

2. *Otrok v drugem in tretjem letu.*

Mnogi stariši imajo navado, da otroke te starosti péstunjam ali kaki stari ženici po več ur na dan pripuščajo v varstvo, večinoma zato, da jih poletni čas vodijo na sveži zrak na sprehod. Če pridemo na take javne prostore, kjer se péstunje z otroci zbirajo, lahko večkrat zapazimo, kako malo je péstunjam mar za otroke; brigajo se le bolj same za-se ter imajo čostokrat prav nenravne, da ne rečem pregrešne pogovore. Srečni so otroci, kojim je mogoče ves dan preživeti pod varstvom skrbne matere in blagor materi, ki v družbi svojih otrok opravlja vsakdanji posel svoj.

Opazujmo malega dečka v otroškem vozičku na javnem sprehajališči. Vroči solčni žarki sijejo mu naravnost v obraz. Péstunja se še ne zmeni zanj. Otrok se skoraj péče od velike vročine. Tudi užé nekoliko hodi, pa ko bi ga péstunja iz vozička vzela, morala bi seveda vedno nanj paziti, da bi ji kam ne zginil; morala bi ga za roko voditi, snažiti, ker se umaže, ga zopet vzdigovati, ker pade i. t. d.; v vozičku je bolje spravljen in brezvestna péstunja se bolj brez skrbi zabava in čenčá s prijateljicami ali pogosto tudi s prijatelji?!

Poleg vročine pridruži se dečku v vozičku še dolgčas. Sam na-se postane nevoljen ter pričnè na vse grlo jokati; sedaj se ga še le spominja zanikrna péstunja. In kaj si je nedolžni otrok na boljsem? Péstunja ga vrhu tega še prav grdo ozmerja in še celó natépe, misleča, saj je otrok ne more materi zatožiti, ker še ne more govoriti.

Večji otroci navadijo se od péstunj pri takih sprehodih mnogo grdih besedi in pregovorov, kakoršnih domá gotovo nikdar ne čujejo, ker stariši vzgojujejo jih popolnoma npravno.

Zopet druge péstunje, ki pa niso prav nič boljše od prvih, skušajo otroke s strahovi pomiriti, samo da so tihi ter da se same lahko zabavajo. Te péstunje niso nič manj ne-

varne, kakor prve, da še celó nevarnejše. Jezo in udarce otrok še prenese in pozabi; če je bil pa prestrašen, tega pa nikdar ne pozabi; strahovi mučijo ga noč in dan.

Prav nič boljše niso zopet tretje vrste péstunje, ki varovanca pusté, da se igra z drugimi otroci, kakor in kolikor časa se mu le ljubi. V takih prilikah navadijo se otroci preradi nenravnih in pregrešnih besedi in navad. Da potem péstunje otroke prav po nedolžnem zmerjajo in tepó, o tem nas uči izkušnja. Nikče pa krivične graje in nezasluzene kazni bolj grenko ne občuti, kakor nedolžen otrok, ki krivice niti ne pozná. Če se táko krivično ravnanje z otroci večkrat ponavlja, vzbudi se v njihovem srci jeza in sovraštvo najprej do péstunje in pozneje pa tudi do vseh drugih oseb v družini — tudi do starišev — in sploh do vseh družinskih razmer.

Ni čuda torej, da se sliši toliko tožeb, da nekateri otroci nikogar več domá ne ubogajo, in če hočejo stariši pri njih kaj doseči, morajo tuje ljudi na pomoč klicati. Taka slaba vzgoja izvira iz krivičnega ravnanja z otroci v nežni mladosti.

Zato naj vsaka mati skrbi, da si vzgoji péstunjo prav po svoji volji. Najboljše so 14letne deklice, ki so ravnokar izostale iz šole; predno jo pa mati vzame v službo, povpraša naj poprej gospoda učitelja, koji jo je zadnje leto poučeval, o njenem vedénji, o njeni nravnosti. Boljše so bolj tihe, mirne in pohlevne deklice, kakor pa prežive in zlobudrave. Ponižna deklica prinese s sabo dobro voljo in veselje.

Od nove péstunje se pa ne sme zahtevati, da bi koj prvi dan vsem željam vstrezala. Péstunja mora biti užé nekaj dni v hiši, da se privadi na hišne navade; tudi mora dlje časa gledati in poslušati, kako je treba z otrokom ravnati; videti mora, kako se z otroci govori, igra in smehljá; mlada péstunja mora priti tudi do prepričanja, da so otroci naši najdražji zakladi na tem svetu. Sevéda, stariši se morajo tudi zeló truditi, da otroke svoje pravilno vzrejajo, ker navadno mlada péstunja z otroci ravno tako ravná, kakor stariši. Da je péstunja dobra, se najlaglje spozná, če jo imajo otroci tako radi, kakor stariše; če kaj napačnega stori, je stariši ne smejo v pričo otrok ozmerjati, ampak ji na skrivnem z lepo besedo dopovedati, kar želé. Tudi ne smejo biti péstunje zadnji posli v hiši, ampak prvi, ker so prav za prav tovarišice naših otrok.

Prve dni smemo péstunji otroke samo v hiši zaupati in šele pozneje tudi zunaj hiše, pa le za kratek čas. Na sprehod naj vodi otroke v take kraje, kjer ni preveč ljudstva in jih tudi lahko nadzorujemo.

Čim prijaznejši so stariši in péstunje z otroci, tim preje pričnó govoriti. Veselje, koje napravi prva otrokova beseda v srcih starišev, je plačilo za trud, kojega smo imeli ž njim; otroška soba postane kraj razvedrovanja in veselja; mali ljubček prežene starišem s svojim nerazločnim govorjenjem marsikako nevoljo in žalost. Varovati se je pa treba da otroke posli ali kak drug član v družini v govorjenji ne oponaša, ampak gledati je treba na to, da vsakdo slovnično pravilno ž njim govori, ker otrok se mora učiti čisto in pravilno govoriti; vsako stvar moramo mu prav imenovati.

Otroci pri dveh ali treh letih tudi ne potrebujejo dosti igrač, ker je ves svet njihova igrača; ljudje, živali, vozovi na cesti i. t. d. vse jim je v zabavo; vse stvari, vsa opravila naša, sploh vse, kar vidijo in slišijo, vse jim je v zabavo, vse jim dela kratek čas. N. pr. dajmo otroku žličko v roko in pustimo ga pri miru nekaj časa. Koliko veselje! Iz jedne roke jemlje jo v drugo, suče jo na vse strani in naposled jo tudi v usta utakne.

Zakaj pa otrok vsako igračo na vse strani obrača?

Edino zato, ker jo hoče od vseh strani dobro poznati. Žena ubogega dninarja, katera ne more imeti péstunje, da svojemu otroku kako jabelko ali kak krompir v roko. Otrok igra se s tem celo uro in máti lahko med tem poleg njega svoje delo opravlja.

Najbolj se moramo pa varovati, da otroku ne postane dolgčas; njegovi čuti morajo biti vedno delujoči, ker s tem se izobražuje duh in razum.

Ko prične otrok užé hoditi ter si prisvoji na ta način užé nekako samostalnost, potrebuje zopet družega opravka. Na tisoče novih predmetov vrti se zopet v njegovi glavi, vse kar vidi, ga zanima, radi tega tolik nemir in živahnost.

Jako nespametno, da, še celó krivično je, če se od otroka, ki nima nikakih igráč, zahteva, da bi mirno na odločenem mestu sedel; tako zahtevanje otroka globoko žali.

Kdor hoče imeti žive in vrhu tega tudi uljudne otroke, mora neprenehoma na primeren, pravilen način ž njimi ravnati. Najbolj naravno opravilo so v prvih letih za otroka edino le igráče. Stariši, ki svojim otrokom nikdar igráč ne privoščíjo, ravnajo ravno tako ž njimi, kakor vrtnik, ki ne pustí, da bi jutranje solnce sijalo na mlade cvetice. Igráče dobijo se vender prav po ceni; saj ne vpraša otrok nikdar po vrednosti; majhna žaga ali pa prav priprosto izdelan voziček ali konjiček dela mu ravno toliko veselja, kakor prav velik, zeló okinčan in drag voz ali konj. Otroku je igráča živo bitje, koje zbudí v njem celo množico novih misli; ravno zato otrok tudi vsako igráčo raztolče, razdrobí ali raztrga, da vidi, kaj je v njej i. t. d.

(Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

XII. 1859. Papeževa pesem, zložil kardinal Wiseman (Hymnus Urbis et Orbis), poslovenil Svitoslav, nahaja se v Danici str. 16 in se glasí:

1.	2.
Kjer je Petra Cerkev prava,	Glas gre čez sedmére griče,
Kjer je Rima večna slava,	Vatikan junaško kliče,
Tam v pobožnosti veliki	Še Svetnikov tihe rake
Se glasijo vsi jeziki:	Glas pošiljajo v oblake:
Blagor Piju bod' Očetu,	Blagor Piju bod' Očetu,
Blagor, blagor Bog mu daj!	Blagor, blagor Bog mu daj!
3.	4.
Po ravnéh in visočinah,	Angeli se pridružíte,
Po vodáh, hribih, dolinah,	Svoje petje z nam' sklenite,
Po prostoru svéta vsega	De se bode živo vnelo,
V svetih trumah se razlega:	Nad zvezdéh v nebó donelo:
Blagor Piju bod' Očetu,	Blagor Piju, naš' mu Očetu,
Blagor, blagor Bog mu daj!	Blagor večni Bog mu daj!

Druga je pesmica, katero so peli o priliki, kadar se je blagoslovil véliki altar in tabernakelj v novi cerkvi Ternovski (str. 189): „Nova cerkev se vzdiguje, — Vsa dodelana je zdaj; — Že altar se posvečuje: — Hvaljen Bog bod' vekomaj itd.“ —

„Serčno se moramo veseliti“, pravi vrednik v voščilu: Veselo novo leto! „ako se ozremo na blagočutnost, s katero ljubi bravci naše Danice s toliko radodarnostjo podpirajo vse, kar je dobro in koristno, zlasti kar zadeva sv. misijone ter razširjanje svete vere. Kdo bo oštel veči in manjši darove, ki so bili le pretečeno leto v Danici zaznamnjani (p. Knobleher, Lavtižar, Olivier itd.)? Tudi naših domačih zamurcov, ki v šolah zmiraj napredovajo, blagoserčni dobrotniki in prijetli naši nobenkrat niso pozabili. Bog jim bodi milostljiv za njih dobrote tu in tam! — Posebno nas veseli, de tudi marsikteri latinski šolci po več mestih, in zlasti v Ljubljani, Danico z doželenim dušnim pridam berejo, in ako kdo zastran kterih učencev sem ter tje kaj potoži, se pa pri družih tolikanj lepši duh in djanje razodeva. Ravno to veljá tudi od služabniga keršanstva in